

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 41.

V Ljubljani, 12. vinotoka 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Izjava. — Ljudsko šolstvo v tržaški okolici. — Plača in pokojnina avstrijskega ljudskošolskega in meščanskošolskega učiteljstva. — Pisarna. — Naš denarni zavod. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Inserati.

Izjava.

„Učiteljski Tovariš“ je prinesel dne 20. julija t. l. članek pod naslovom: „Učitelj in politika“. V tem članku napada pisec brez povoda gospoda dr. Ivana Tavčarja, o katerem ve slovensko učiteljstvo, da je že mnogo storil za učiteljski stan.

Podpisano uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ obžaluje ta napad.

Kot odgovor na članek v „Učiteljskem Tovarišu“ je prinesel „Slovenski Narod“ dne 1. avgusta t. l. članek z napisom: „Odkritosrečna beseda“. V tem članku se hudo in po krivici napada ves učiteljski stan.

Podpisano uredništvo „Slovenskega Naroda“ obžaluje ta napad ter izjavlja, da so neresnične dotične trditve.

Za uredništvo „Slov. Naroda“:

Dr. Ivan Tavčar.

Za uredništvo „Učit. Tovariša“:

Engelbert Gangl.

Ljudsko šolstvo v tržaški okolici.

Zadnjič smo rekli, da je „Edinost“ priobčila članek o ljudskem šolstvu v tržaški okolici, in obljubili smo, da si natančneje ogledamo ta izvajanja. S tem izpolnjujemo dano besedo.

Razen ljudske šole nimajo Slovenci na tržaških tleh drugih zavodov. In ravno ljudska šola je verno zrcalo narodnega napredovanja.

Po uradni statistiki je bilo stanje ljudskih šol v tržaški okolici tako-le:

V teku leta 1905/06 se je vpisalo v te šole 3978 otrok, in sicer 3209 v slovenske oddelke in 769 v italijanske. Od teh je obiskovalo vsakdanjo šolo na slovenskih oddelkih 2786 otrok, na italijanskih 736; v slovenski nadaljevalni tečaj je hodilo 423 otrok, v italijanski 33. Šol je bilo deset, med temi tri z italijanskimi oddelki. Od teh šol štejejo štiri petrazrednice, štiri štirirazrednice, po eno trirazredno in eno dvorazredno šolo. Učiteljskih oseb je skupno poučevalo 71, od teh 32 moških in 39 ženskih, 45 definitivnih in 26 provizoričnih. Slovenskih učnih oseb je bilo 58, italijanskih 13. Šolskih sob, v katerih se je poučevalo, je bilo 63, od teh 51 odmerjenih slovenskim šolam.

Sedaj pa pogled nazaj!

Vpisalo se je šolskih otrok

leta	v slov. odd.	v ital. odd.	skupno
1900/01	2861	606	3467
1901/02	2829	602	3431
1902/03	2904	613	3517
1903/04	2960	733	3693
1904/05	3046	778	3824
1905/06	3209	769	3978

Te številke govore jasno besedo njemu, ki jo hoče razumeti. Vidimo namreč, kako je število učencev v slov. oddelku sorazmerno raslo do lanskega leta, a kako je število otrok, obiskujočih ital. oddelke, precej naglo poskočilo. Skok je posebno občutljiv od leta 1902/03. in do leta 1903/04. Slovenske šole so pridobile tedaj 56 celih glav, italijanske pa 120, t. j. več nego dvakraten prirastek na slovenskih šolah. Od leta 1900/01 do 1905/06 iznaša skupni prirastek 511, od katerega prihaja 348 na slovenske in 163 na italijanske šole v okolici. V odstotkih bi se skupni prirastek dal izraziti približno z 13·8%. Prirastek na ital. šolah iznaša okolo 21·2%, na slov. pa samo 10·8%. Torej smo glede slov. šol pod naravnim prirastkom. In to je žalostno!

Kaj je temu vzrok? Kar golo naštejmo glavne momente: parcijalna narodna brezbriznost, pritisk raznih faktorjev, beda prebivalstva, gospodarske, oziroma industrijalne razmere.

Do kakega vrhunca lahko prispe narodna brezbriznost, je pokazal pred kratkim nek žalosten slučaj pri sv. Ivanu. Naj omenimo še nemško Sūdmarkino šolo v Škednju, ki šteje letos nad 40 učencev, od katerih ni niti 5 Nemcev. Italijani so prepametni, da bi silili svojo deco v ono potujčevalnico, Slovenci pa kar dero tjakaj. Ta šola je dobila po enoletnem obstanku že pravico javnosti, in že govore o razširjenju.

Pritisk raznih faktorjev je stara naša pesem in časih je skoro odpustljivo, če ubogi delavec med alternativo — ali brezposelnost ali deco v tujo šolo — izbira poslednje. Drugi zopet pošiljajo svoje otroke v tuje šole zaradi raznih darov v oblačilih, ki jih potem dobivajo. Pravijo, da bi drugače ne mogli oblačiti svoje dece. To je tudi res v posameznih slučajih, in tu bi bilo umestno konkurenčno društvo blagih src, ki bi paralizovalo vpliv sličnih humanitarnih ustanov tržaških italijanskih sodeželanov.

Gospodarske razmere gotovo ne ostanejo brez vpliva na razvoj ljudskega šolstva. Mesto se širi v okolico, tvornice zidajo, tuj živelj narašča, mednarodni proletarijat se množi. „Edinost“ pravi: Proti temu nam pač niso podani dovolj mogočni pripomočki, ki bi bili: narodni kapital in narodna industrijalna podjetja.

To so v kratkem vzroki, ki pojasnjujejo počasno napredovanje števila otrok na slovenskih ljudskih šolah.

Eden glavnih vzrokov pa je nemara mržnja posameznih prebivalcev do šole sploh. Tako na Tržaškem in tako povsod!

Plača in pokojnina avstrijskega ljudsko-šolskega in meščanskošolskega učiteljstva.

	Dohodki		
	Prvo def. name-njenje	Višek plače	Višek pokojnine
	Krone		
A. Ljudskošolski učitelji.			
Brno	1500	4220	3970
Dunaj	1800	4200	3800
Tropava	1900	4100	3200
Poljska Ostrava	1900	4000	3200
Inomost	2600	3900	3500
Bočan	2600	3900	3500
Olomuc	1630	3840	3000
Karlove vare	2060	3780	2800
Šlezija: Bielie, Tešin, Jägerndorf	1900	3700	3200
Hrušava	1600	3700	3000
Karolinental	1835	3680	2800
Marienbad	1933	3653	2800
Praga	1800	3640	2800
Šlezija: kraji s 400 K stanarine	1800	3600	3200
Žižkov	1725	3568	2800
Vidkovic	1740	3540	3000
Gradec	1700	3500	3500
Trst	1100	3500	3500
Šlezija: kraji s 300 K stanarine	1700	3500	3200
Šmihovo	1680	3480	2800
Privos	1560	3450	3000
Plzen	1720	3440	2800
Francove vare	1700	3420	2800
Černovice	1400	3400	3200
Šlezija: kraji z 200 K stanarine	1600	3400	3200
Bukovina, I. razred 10%	1400	3400	3200
Dol. Avstrijsko: kraji z nad 15.000 prebivalci	1380	3400	3100
Moravska Ostrava	1500	3360	3000
Gablone	1600	3330	2800
Šlezija: kraji s 100 K stanarine	1500	3300	3200
Dol. Avstrijsko: kraji s 10.000—15.000 prebiv.	1380	3300	3050
Pulj	2000	3300	2500
Solnograd (mesto)	1700	3280	2880
Češko: kraji z nad 30.000 prebivalci	1560	3280	2800
Štajersko, I. pl. razred	1400	3200	3200
Dol. Avstrijsko: kraji s 6000—10.000 prebiv.	1380	3200	3000
Iglava	1360	3200	3000
Mor. Schönberg, Znojim	1400	3200	3000
Hallein	1500	3150	2880
Dol. Avstrijsko: kraji s 4000—6000 prebivalci	1320	3140	2970
Češko: kraji s 16.000—30.000 prebivalci	1440	3120	2800
Nikolsburg	1300	3100	3000
Dol. Avstrijsko: kraji s 2000—4000 prebivalci	1320	3080	2940
Češko: kraji s 8000—16.000 prebivalci	1380	3040	2800
Dol. Avstrijsko: kraji s 1000—2000 prebivalci	1320	3020	2910
Štajersko, II. plač. razred	1200	3000	3000
Moravsko	1200	3000	3000
Dol. Avstrijsko: kraji s pod 1000 prebivalci	1320	2960	2880
Briksen	1840	2920	2600
Istra, 7 krajev	1600	2900	2500
Lino	1620	2890	2400
Gor. Avstrijsko: kraji z nad 10.000 prebivalci	1620	2890	2400
Češko: kraji s pod 8000 prebivalci	1200	2880	2800
Štajersko, III. plačilni razred	1000	2800	2800
Bukovina, 20% ljudskošolskega učiteljstva	1400	2800	2600

	Dohodki		
	Prvo def. name-njenje	Višek plače	Višek pokojnine
	Krone		
Trient	1380	2790	2000
Gorica (mesto)	1620	2760	2140
Solnograd, 9 krajev	1380	2750	2480
Gor. Avstrijsko: kraji s 5000—10.000 prebivalci	1500	2750	2400
Istra, 30 krajev	1400	2700	2400
Celovec	1200	2700	2200
Gor. Avstrijsko: kraji z 2000—5000 prebivalci	1440	2680	2400
Solnograd, ostali kraji	1320	2660	2480
Gor. Avstrijsko: kraji s pod 2000 prebivalci	1380	2610	2400
Beljak	1600	2600	2200
Istra, ostali kraji	1250	2550	2300
Rovereto	1090	2510	2000
Predarlško, I. plač. razred	1720	2500	2250
Levov in Krakav, I. plač. razred	1760	2480	2300
Ampezzo, Arco, Gries, Riva	1050	2450	2000
Wolfsberg	1440	2440	2200
Ljubljana	1360	2440	2080
Št. Vid ob Glini	1400	2400	2200
Kranjako	1000	2280 ¹⁾	2080
Hall na Tirolskem	1080	2280	2000
Galicija, II. plač. razred (mesta)	1320	2260	2100
Tirolsko	800 ²⁾	2220 ²⁾	2000
Goriško (dežela)	1160	2220	2060
Koroško	1200	2200	2200
Bukovina, najnižji razred 50%	1400	2200	2000
Lienz	1620	2120	2000
Gališko, III. plač. razred (mesta)	1100	2040	1900
Zader	1000	2000	1900
Dalmacija, I. plač. razred	1000	2000	1900
Predarlško, II. plač. razred	1320	1920	1800
Dalmacija, II. plač. razred	900	1810	1710
Predarlško, III. plač. razred	1100	1600	1500
Gališko, IV. plač. razred (trgi)	880	1600	1500
Gališko, IV. plač. razred (vasi)	800	1600	1500
Dalmacija, III. plač. razred	700	1520	1520
Predarlško, IV. plač. razred	880	1280	1200
B. Ljudskošolske učiteljice.			
Brno	1500	4220	3970
Tropava	1900	4100	3200
Olomuc	1630	3840	3000
Karlove vare	2060	3780	2800
Dunaj	1640	3700	3450
Šlezija: kraji s 500 K stanarine	1900	3700	3200
Marienbad	1933	3653	2800
Praga	1800	3640	2800
Karolinental	1780	3600	2800
Šlezija: kraji s 400 K stanarine	1800	3600	3200
Šlezija: kraji s 300 K stanarine	1700	3500	3200
Žižkov	1670	3472	2800
Plzen	1720	3440	2800
Francove vare	1700	3420	2800
Šlezija: kraji z 200 K stanarine	1600	3400	3200
Šmihovo	1660	3380	2800
Gablone	1600	3330	2800
Mor. Ostrova	1500	3320	3000
Šlezija: kraji s 100 K stanarine	1500	3300	3200
Inomost	2000	3300	2900
Solnograd (mesto)	1700	3280	2880
Češko: kraji z nad 30.000 prebivalci	1560	3280	2800
Černovice	1400	3200	3200
Znojim	1400	3200	3000
Mor. Schönberg	1320	3200	3000
Hallein	1580	3150	2880
Češko: kraji s 16.000—30.000 prebivalci	1440	3120	2800
Gradec	1700	3100	3100
Mikulov (Nikolsburg)	1300	3100	3000
Iglava	1320	3080	3000
Češko: kraji s 8000—16.000 prebivalci	1380	3040	2800
Moravsko	1200	3000	3000
Dol. Avstrijsko: kraji z nad 5000 prebivalci	1380	2840	2720
Trst	900	2800	2800
Dol. Avstrijsko: kraji s 2000—5000 prebivalci	1220	2800	2700
Bukovina, 50% ljudskošolskih učiteljic	1400	2800	2600
Bočan	1800	2800	2500
Češko: kraji s pod 8000 prebivalci	1200	2800	2800
Štajersko, I. plač. razred	1400	2800	2800
Dol. Avstrijsko: kraji s pod 2000 prebivalci	1220	2760	2680

¹⁾ Oženjeni 25% draginjske doklade.

²⁾ In stanovanje.